

19

IV. Béla kiváltságlevele: a székesfehérvári káptalan megerősítő irata

1396. február 23

(a) Zsigmond király (1387–1437) levele a székesfehérvári káptalannak

Ú j a b b k i a d á s o k :

Friss Ármin, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica*, I (Budapest: Wodianer F. és Fiai, 1903), pp. 107–108, no. 72

Alexander Büchler, “Das Judenprivilegium Bélas IV. vom Jahre 1251”, in: Alexander Scheiber, Ed., *Emlékkönyv Heller Bernát professzor 70. születésnapjára / Jubilee Volume in Honour of Prof. Bernhard Heller on the Occasion of His Seventieth Birthday* (Budapest [Karcag: Kertész Nyomda], 1941), pp. 139–146, kül. p. 140 sk.

Mályusz Elemér, *Zsigmondkori oklevéltár*, I: (1387–1399) (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1951), p. 468, no. 4273 (regeszta)

Sigismundus dei gracia Rex hungarie Dalmacia Croacie etc. marchioque Brandenburgensis etc. fidelibus suis Capitulo ecclesie Albensis, Salutem et gratiam, dicit nobis Salamon Judeus hospes civitatis nostre Albensis, sua, ac ceterorum¹ Judeorum in dicto Regno hungarie conmorancium quod quedam literalia instrumenta factum libertatis ipsorum concernencia in Vestra Sacristia seu conservatorio ecclesie vestre reposita haberentur quorum alia paria eorundem pro rathihabicione libertatum ipsorum et prosecutione Jurium eorundem sumpme ipsi forent necessaria, Super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus, dicta literalia instrumenta in dicta vestra Sacristia seu conservatorio ut premittitur reposita, diligenter requiri et reinveniri faciatis, requisitorumque² et reinventorum alia paria eorundem predicto Salamoni et aliis Judeis in dicto nostro Regno³ residentibus pro prosecutione Jurium eorundem in transscripto⁴ dare et⁵ emanari facere debeatis et aliud non facturi datum in Visegrad feria quinta proxima ante dominicam Reminiscere Anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo sexto.

Zsigmond, Isten kegyelméből Magyarország, Dalmácia, Horvátország stb. királya, brandenburgi örgróf stb. híveinek, a székesfehérvári egyházközség káptalanjának kegyes üdvözlését küldi. Azt mondja nekünk a zsidó Salamon, városunk, Székesfehérvár egy telepese, a maga és a többi, a fent említett Magyar Királyságban lakó zsidó nevében, hogy a ti sekrestyétekben vagy egyházközségetek levéltárában őriznek bizonyos, az ő szabadságuk tényét érintő írásos anyagokat, amelyek másodpéldányaira igen nagy szükségük volna szabadságjogaik megerősítéséhez és ezeknek a jogoknak az érvényesítéséhez. Ez

¹ Ulászlónál: ceterorum helyett suorum.

² Ulászlónál: a que hiányzik.

³ Ulászlónál: dicto Regno nostro.

⁴ Ulászlónál: transscripto helyett transsumpto.

⁵ Ulászlónál: az et hiányzik.

ügyben hűségeteknek szilárdan előírva meghagyjuk, hogy az említett írásos anyagokat, amelyeket említett sekrestyétekben vagy levéltáratokban őriznek, mint fentebb írtuk, szorgalmasan kerestessétek meg és hozassátok elő, és miután megkerestettétek és előhozattátok, ezek másodpéldányait a fent említett Salamonnak és más, említett királyságunkban lakó zsidóknak ezeknek a jogoknak az érvényesítése érdekében átiratban át kell adnotok és napvilágra kell hoznotok. Mást ne tegyetek. Kelt Visegrádon, a Reminiscere-vasárnap előtti csütörtökön, az Úr 1396. esztendejében.⁶

(b) A székesfehérvári káptalan átiratának szövege

Ú j a b b k i a d á s o k :

Friss Ármin, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica*, I (Budapest: Wodianer F. és Fiai, 1903), pp. 108–109, no. 73

Alexander Büchler, “Das Judenprivilegium Bélas IV. vom Jahre 1251”, in: Alexander Scheiber, Ed., *Emlékkönyv Heller Bernát professzor 70. születésnapjára / Jubilee Volume in Honour of Prof. Bernhard Heller on the Occasion of His Seventieth Birthday* (Budapest [Karcag: Kertész Nyomda], 1941), pp. 139–146, kül. p. 140, 145

Mályusz Elemér, *Zsigmondkori oklevéltár*, I: (1387–1399) (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1951), p. 468, no. 4275 (regeszta)

Capitulum ecclesie Albensis omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris Salutem in salutis largitore ad universorum igitur noticiam harum serie volumus pervenire, Quod nos literas Serenissimi principis domini Sigismundi dei gracia Regis hungarie incliti domini nostri metuendi mediocri Sigillo suo consignatas sumpmo cum honore recepimus in hec verba

(Az oklevélben itt Zsigmond király levelének szövege következik.)⁷

Nos itaque preceptis ipsius domini nostri Regis semper obedire cupientes ut tenemur predicta literalia instrumenta annotatorum Judeorum Jura et libertates eorum concernencia in nostra Sacristia requiri fecimus diligenter et in quodam Registro nostro Antiquo more solito in nostra Sacristia reposito tenorem cuiusdam⁸ privilegii olim Belae Regis quarti infrascripte continencie invenimus, cuiusquidem privilegii tenoris continencia hec erat

(Az oklevélben itt IV. Béla király decretumának és a korábbi átírásoknak a szövege következik.)

Nos igitur preceptis ipsius domini nostri Regis semper obedire cupientes ut⁹ tenemur literalia instrumenta factum libertatis יהב Judeorum concernencia in¹⁰ nostra Sachristia seu conservatorio ecclesie nostre diligenter requiri fecimus et in quodam Registro nostro Antiquo more solito in nostro conservatorio reposito invenimus tenorem cuiusdam privilegii olym domini Belee¹¹ regis quarti cuius

⁶ Latinból fordította Kopeczky Rita.

⁷ Fentebb, (a).

⁸ Látszik a törlés és a későbbi írás.

⁹ Ezen a helyen látható a törlés.

¹⁰ Az in után következő p valószínűleg propria.

¹¹ Ulászlónál: Bele.

quidem privilegii aliud par de ipso nostro registro de verbo ad verbum כן transsumi et transcribi et presentibus¹² literis nostris privilegialibus inseri fecimus et predicto Salamoni¹³ Judeo et aliis Judeys In Regno Hungarie¹⁴ conmorantibus¹⁵ in nostro transcripto in forma¹⁶ nostri privilegii concessimus, mandata tamen Regia predicta¹⁷ in nullo ecetere¹⁸ volentes In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas כן seu presens privilegium pendentis et autenticy Sigilli nostri maioris munimine roboratas eidem Salamoni Judeo et aliis¹⁹ in presenti Regno conmorantibus duximus concedendas datum et actum²⁰ Anno ab incarnatione domini millesimo trecentesimo nonagesimo sexto Honorabilibus et discretis²¹ viris dominis²² Johanne Zwdar כן decretorum doctore preposito domino et²³ prelado nostro Nicolao de pok Cantore petro Custode et Georgio dicto Wass decano ecclesie nostre existentibus.

A székesfehérvári egyházközség káptalanja Krisztus minden hívének, jelenlegieknek és jövőbelieknek, akik az itt megírtakról tudomást fognak szerezni, üdvözlését küldi az üdvösség osztogatójában. Azt akarjuk tehát, hogy e sorok által mindenkinek jusson tudomására, hogy mi a legnagyobb tisztelettel fogadtuk a fenséges fejedelem úr, Zsigmond, Isten kegyelméből Magyarország királya, kiváló és félelmetes urunk középpécsettjével ellátott levelét, benne e szavakkal.

(...)

Mi tehát urunk és királyunk személyes utasításainak mindig engedelmeskedni kívánva, ahogy ezt tennünk kell, a fent említett, a jelzett zsidók jogait és szabadságait érintő írásos anyagokat sekrestyénkben szorgalmasan kerestettük, és egy, régi szokás szerint sekrestyénkben őrzött nyilvántartásunkban meg is találtuk – az alábbi tartalommal – egy IV. Béla királytól származó egykori kiváltságlevél foglalatát, amely kiváltságlevél foglalatának ez volt a tartalma.

(...)

Mi tehát urunk és királyunk személyes utasításainak mindig engedelmeskedni kívánva, ahogy ezt tennünk kell, a zsidók szabadságának tényét érintő írásos anyagokat sekrestyénkben, illetve egyházközségünk levéltárában szorgalmasan kerestettük, és egy, régi szokásunk szerint sekrestyénkben őrzött nyilvántartásban meg is találtuk a IV. Béla királytól származó egykori kiváltságlevél foglalatát, amely kiváltságlevélnek másodpéldányát nyilvántartásunkból szórul szóra átvétettük, átirattuk és jelenlegi kiváltságleveleink közé iktattuk, és a fent nevezett

¹² Ulászlónál: presentibus nostris literis.

¹³ Ulászlónál: Salmoni.

¹⁴ Ulászlónál: a Hungarie hiányzik.

¹⁵ Ulászlónál: a commorantibus után Hungarie.

¹⁶ Ulászlónál: in formam.

¹⁷ Ulászlónál: a predicta hiányzik.

¹⁸ Ulászlónál: excedere.

¹⁹ Ulászlónál: az aliis után iudeis.

²⁰ Ulászlónál: az actum helyett approbatum.

²¹ A discretis szó tévesen kétszer.

²² Ulászlónál: domino.

²³ Ulászlónál: az et helyett ac.

zsidó Salamonnak és más, a Magyar Királyságban lakó zsidóknak átiratunkban, tőlünk való kiváltságlevél formájában átadtuk, a fent említett királyi utasításokat semmiben sem akarván áthágni. Ennek megörökítésére és minden időkre való megszilárdítására jelen levelet avagy jelen kiváltságlevelet hiteles nagyobbik függőpecsétünkkel megerősítve adattuk át az említett zsidó Salamonnak és más, jelen királyságban lakóknak. Kelt és elvégeztetett az Urunk megtestesülésétől számított 1396. évben, a következő tiszteletre méltó és kiváló urak idejében: Cudar János egyházi törvénytani prépost urunk és előljárónk alatt, Poki Miklós kántorságának, Péter örkanonokságának és Wass György káptalani dékánosságának idején.²⁴

²⁴ Latinból fordította Kopeczky Rita.